

Η θύμηση του θανάτου παιδαγωγεί τον άνθρωπο και καλλιεργεί την ταπείνωση

Ορθοδοξία / Ποιμαντική

Μαρία Δημητριάδου, παιδαγωγός

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2a3S1NI>]

Ο Χριστός μετατρέπει το θάνατο σε ύπνο, σε κοίμηση. Κατά το θάνατο των ανθρώπων, η ψυχή χωρίζεται προσωρινά από το σώμα. Το σώμα παραδίδεται στη φθορά, επιστρέφοντας στο χώμα της γης, από το οποίο δημιουργήθηκε. Από εκεί ο Θεός θα αναπλάσει και θα αναστήσει τα σώματα, κατά τη Δευτέρα Παρουσία, τα οποία θα ενωθούν αρμονικά με τις ψυχές και θα συνιστούν τον αιώνιο ναό της ψυχής. Η ψυχή, μετά το θάνατο, ζει «αναμένοντας την τελική κρίση του Θεού για την αιώνια ανάπαυση ή την αιώνια κόλαση»[20]. Συνεπώς, ο άνθρωπος, ως πρόσωπο, δεν εξαφανίζεται, αλλά απαλλαγμένος από τα προβλήματα της φθαρτής επίγειας ζωής, ζει την πραγματική ζωή, προγευόμενος την τελική του κατάσταση.

Θάνατος για την ορθόδοξη πίστη είναι ο πνευματικός και όχι ο σωματικός. Η έλλειψη, δηλαδή, κοινωνίας με το ζωοδότη Χριστό. «Η Ορθόδοξη Εκκλησία ως Εκκλησία της αναστάσεως με το ευαγγελικό πνεύμα που διασώζει, το λειτουργικό χρόνο και τα μυστήριά της νοηματοδοτεί πνευματικά τη ζωή» των πιστών και τους φέρνει σε επαφή με την κεφαλή αυτής, τον Ιησού Χριστό[21]. Η πνευματικά αναστημένη ψυχή επί γης, μετά θάνατο, δε χάνει το σύνδεσμο με το Χριστό. Με το βιολογικό θάνατο, ο άνθρωπος αποχωρίζεται τη «στρατευόμενη Εκκλησία» της γης και γεννιέται στη «θριαμβεύουσα Εκκλησία» της Θείας χάρις, Αγάπης και μακαριότητας.

Μέσω του Χριστού υφίσταται η κοινωνία των δύο Εκκλησιών. Οι κεκοιμημένες ψυχές, σύμφωνα με τους πατέρες, διατηρούν κατά χάριν ιδιότητες, όπως μνήμη, λογική, αντίληψη, όραση, ακοή, αισθήματα και το αυτεξούσιο, υπό μία ιδιαίτερη, διαφορετική της επιγείου, μορφής[22]. Έτσι, δύνανται να επικοινωνούν με τους ζωντανούς. Μπορούν να βλέπουν και να ακούν τους ανθρώπους, γνωρίζοντας τα προβλήματά τους. Ανάλογα με την παρησία που έχει η κάθε ψυχή στον Κύριο, είναι ικανή να μεσιτεύει για τους οικείους της και γενικότερα τους ανθρώπους επί γης. Από την άλλη μεριά, οι άνθρωποι με τα μνημόσυνα, τις δεήσεις της Εκκλησίας και τις προσωπικές προσευχές τους υπέρ των κεκοιμημένων, ζητούν το έλεος του Θεού υπέρ αυτών, ανακουφίζοντας και βοηθώντας τις ψυχές.

2.3 Η στάση του Χριστιανού απέναντι στο θάνατο

Ωστόσο, ο θάνατος ενός προσώπου είναι αδιαμφισβήτητα ένα γεγονός που

προκαλεί λύπη, στεναχώρια και βαθύ πόνο. Λογίζεται ως τραγωδία, παρά ως φυσική κατάληξη της ύπαρξης, καθώς καταστρέφει τον κατ' εικόνα Θεού δημιουργημένο άνθρωπο. Χαρακτηριστικά, για το γέροντα Σωφρόνιο, ο θάνατος αξιολογείται ως «παράλογο» και παρά φύση φαινόμενο, αντίθετο του προορισμού του ανθρώπου. Η τραγικότητα του θανάτου είναι αυτή που οδηγεί τον ίδιο το Χριστό να δακρύνει μπροστά στο μνήμα του φίλου Του Λαζάρου.

Όμως, η πλήρης βίωση της τραγωδίας του θανάτου είναι αυτή που συγχρόνως ωθεί τον άνθρωπο να ανταποκριθεί στο κάλεσμα του Χριστού και να οικειωθεί τη νίκη Του. Με αυτόν τον τρόπο, ο θάνατος αν και θεωρείται ο έσχατος και μεγαλύτερος εχθρός του ανθρώπου, συγχρόνως συνιστά και κέρδος γι' αυτόν[23]. Ο άνθρωπος παιδαγωγείται με τη θύμηση του θανάτου, ταπεινώνεται, νιώθει την ευτέλειά του και του δίνεται η ευκαιρία να φιλοσοφήσει γύρω από το πραγματικό νόημα της ζωής. Οδηγείται σε πνευματική εγρήγορση, σε μια πιο ενεργητική πάλη με τα πάθη και την αμαρτία. Η παρούσα ζωή αξιολογείται ως προετοιμασία για τη μέλλουσα, την αιώνια και αληθινή ζωή.

Κατά τον Αββά Ισαάκ, τη μνήμη θανάτου «ακολουθεί με φυσικό τρόπο η καταφρόνηση του κόσμου, και από το σημείο αυτό αρχίζει στον άνθρωπο κάθε αγαθή κίνηση που τον οδηγεί στην Ζωή»[24]. Η θύμηση του θανάτου φέρει τον άνθρωπο στη μετάνοια και στην ουσιαστική σχέση με το Θεό. Η ευχή της εκκλησίας «χριστιανά τα τέλη της ζωής ημών, ανώδυνα, ανεπαίσχυντα, ειρηνικά...» είναι μία άσκηση των πιστών στη μνήμη του θανάτου. Επίσης, η συμμετοχή στις νεκρώσιμες ακολουθίες, τα μνημόσυνα και η θέαση ακόμη των κοιμητηρίων ενισχύει τη μνήμη αυτή. Αν και για την κοσμική φιλοσοφία η μνήμη θανάτου συνδέεται με τη μιζέρια και τη κατάθλιψη, για την ορθόδοξη εκκλησία, είναι αυτή που εντείνει τη συγχώρηση και την αγάπη, τον αγαπητικό σύνδεσμο του ανθρώπου με όλους και με όλα[25].

[Συνεχίζεται]

[20]π.Γκίκας, Α.(2001). *Το μυστήριο του θανάτου: ποιμαντική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Δεδούσης, σελ.7

[21]πρωτοπρ. Καλλιακμάνη, Β., *Το μυστήριο του θανάτου στην Ορθόδοξη Θεολογία*, σελ 76

[22] Χριστοδούλου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος. (2007), σελ. 73-74

[23] Κουφογιάννη, Π. (2014). Υπερβαίνοντας το φόβο του θανάτου. Οι απόψεις της υπαρξιακής ψυχολογίας του IrvinYalom υπό το φως της εκκλησιαστικής

παράδοσης. *Ψυχής δρόμοι*. 7. Αθήνα: Αρμός, σελ 66

[24]Χριστοδούλου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος. (2007), σελ.

[25]Οπ. παραπ., σελ. 74-75

<http://bitly.com/2ad6PtA>